

Ποιοτικές Διαστάσεις στη Λογιστική

Παπαδάκη Αφροδίτη

Εισαγωγή

Ο κύριος στόχος της Λογιστικής είναι η παροχή χρήσιμων και αξιόπιστων πληροφοριών στις ενδιαφερόμενες ομάδες με σκοπό τη λήψη επιχειρηματικών και οικονομικών αποφάσεων. Οι λογιστικές πληροφορίες παίζουν σημαντικό ρόλο στην αποτελεσματική λειτουργία των αγορών κεφαλαίου, συμβάλλοντας στην αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων στην οικονομία. Τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να έχουν την ικανότητα να αξιολογούν την ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, να καταλαβαίνουν τον τρόπο κατάρτισης αυτών καθώς και το θεσμικό πλαίσιο που τις διέπει.

Η λογιστική πληροφόρηση θεωρείται υψηλής ποιότητας όταν ικανοποιούνται στο μέγιστο δυνατό βαθμό τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που αναφέρει το θεωρητικό πλαίσιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Είναι απαραίτητο οι πληροφορίες που παρέχονται να είναι υψηλής ποιότητας, για να μπορούν οι εξωτερικοί χρήστες να λάβουν αποφάσεις οι οποίες επηρεάζουν την κατανομή των οικονομικών πόρων, όπως για παράδειγμα οι μέτοχοι να προσδιορίσουν την οικονομική αξία της επιχείρησης, οι επενδυτές να αποφασίσουν ποιες μετοχές θα διατηρήσουν και ποιες όχι, οι τράπεζες αν θα χορηγήσουν δάνειο στην επιχείρηση, οι προμηθευτές να αποφασίσουν αν θα χορηγήσουν πίστωσεις κ.τ.λ.

Για την εξασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων λογιστικών πληροφοριών απαιτούνται υψηλής ποιότητας λογιστικά πρότυπα και φυσικά η σωστή εφαρμογή τους από τις επιχειρήσεις. Η υψηλή ποιότητα στα λογιστικά πρότυπα οδηγεί σε μείωση του κόστους άντλησης κεφαλαίου (Levitt 1998) και στην αποτελεσματική λειτουργία των κεφαλαιαγορών.

Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

Από το 2005 οι επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στα χρηματιστήρια της ευρωπαϊκής ένωσης είναι υποχρεωμένες να εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ) και τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ) (η ρύθμιση αυτή αφορά περίπου 7.000 επιχειρήσεις) (Armstrong et al. 2010). Η υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων έχει ως στόχο να θέσει ένα ομοιόμορφο πλαίσιο στο χειρισμό των διαφόρων λογιστικών γεγονότων, περιορίζοντας όσο το δυνατόν τη διαφορετική αντιμετώπιση από την πλευρά των επιχειρήσεων. Ο κύριος σκοπός της εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων είναι να βελτιωθεί η ποιότητα των λογιστικών πληροφοριών, να υπάρξει συγκρισιμότητα μεταξύ των επιχειρήσεων στα διάφορα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής

Ένωσης, να ενισχυθεί η διαφάνεια και να μειωθεί το κόστος σύγκρισης και ανάλυσης των πληροφοριών. Η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους σύγκρισης μεταξύ των επιχειρήσεων (Armstrong et al. 2010), τη βελτίωση της διαφάνειας και της συγκρισιμότητας των λογιστικών πληροφοριών, τη μείωση της ασύμμετρης πληροφόρησης (Leuz & Verrecchia 2000, Leuz 2003) και τη βελτίωση της ικανότητας πρόβλεψης των αναλυτών για τον προσδιορισμό της οικονομικής αξίας της μετοχής (Ashbaugh & Pincus 2001). Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα είχαν εφαρμοστεί από αρκετές επιχειρήσεις πριν την υποχρεωτική τους επιβολή (κυρίως στη Γερμανία). Η εθελούσια υιοθέτησή τους, πριν την υποχρεωτική τους εφαρμογή, είχε ως αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να παρουσιάζουν υψηλότερης ποιότητας λογιστικές πληροφορίες, κέρδη με λιγότερες επιρροές από την πλευρά της διοίκησης, οι επιχειρήσεις αναγνώριζαν πιο γρήγορα τις ζημιές και διαπιστώθηκε υψηλότερη συσχέτιση μεταξύ των διαφόρων λογιστικών πληροφοριών με τις τιμές των μετοχών και τις αποδόσεις αυτών. (Barth et al., 2006, Hung and Subramanyam, 2007, Barth et al., 2008, Christensen et al 2008).

Η υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων δεν εξασφαλίζει την ποιότητα των λογιστικών πληροφοριών. Από έρευνες που πραγματοποιήθηκαν διαπιστώθηκε ότι ενώ η εθελοντική εφαρμογή πράγματι οδήγησε σε υψηλότερης ποιότητας λογιστική πληροφόρηση, κάτι αντίστοιχο δεν παρατηρήθηκε όταν η εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων έγινε υποχρεωτική (Christensen et al 2008, Huifa et.al 2009).

Ποιότητα στη Διαδικασία Ελέγχου από Εξωτερικό Ελεγκτή

Ο ρόλος των εξωτερικών ελεγκτών είναι να διαπιστώσουν αν η διοίκηση έχει εφαρμόσει τις λογιστικές αρχές και τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με συνέπεια και αν οι λογιστικές εκτιμήσεις που έχει κάνει η διοίκηση φαίνονται εύλογες. Ο έλεγχος που πραγματοποιείται από την πλευρά του εξωτερικού ελεγκτή συμβάλλει στην ποιότητα και την αξιοπιστία των λογιστικών πληροφοριών, αφού η διαδικασία του εξωτερικού ελέγχου περιορίζει σημαντικά την ικανότητα της διοίκησης να επηρεάσει τα λογιστικά μεγέθη.

Δεν αρκεί η ύπαρξη και η υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, για την εξασφάλιση της ποιότητας της λογιστικής, αλλά απαιτείται και ο έλεγχος για να διαπιστωθεί, αν εφαρμόζονται τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και σε ποιο βαθμό από την πλευρά της διοίκησης. Ο ορκωτός ελεγκτής, αν διαπιστώσει ελλείψεις κατά την εφαρμογή αυτών θα πρέπει να το αναφέρει στο πιστοποιητικό του. Η ύπαρξη παρατηρήσεων στο πιστοποιητικό του ελεγκτή είναι ένδειξη χαμηλής ποιότητας των λογιστικών πληροφοριών (Penman 2007). Η ποιότητα του εξωτερικού ελεγκτή (Teoh and Wong 1993, Krishnan 2003, Balsam et al. 2003, Khurana and Raman 2004), και το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας (Becker et al. 1998, Francis and Yu 2009) στην οποία απασχολείται επηρεάζουν την ποιότητα των λογιστικών πληροφοριών (Davidson and Neu 1993, Dechow et al. 1996, Petroni and Beasley 1996, Becker et al. 1998, Francis et al. 1999, Gaver and Paterson 2001). Η σχέση ανάμεσα στην ποιότητα του ελέγχου και τη δυνατότητα επηρεασμού των κερδών έχει

γίνει αντικείμενο εκτεταμένης μελέτης στη διεθνή βιβλιογραφία. Από τις έρευνες αυτές έχει προκύψει ότι, αν ο έλεγχος πραγματοποιείται από τις μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες, τότε περιορίζεται η δυνατότητα της διοίκησης να επηρεάσει τα κέρδη (Becker et al. 1998, and Francis et al 1999).

Επιλογή του Χρόνου Αναγνώρισης των Οικονομικών Γεγονότων

Η υψηλή ποιότητα στις λογιστικές πληροφορίες εξασφαλίζεται όχι μόνο με την εφαρμογή των ΔΛΠ αλλά και με τη σωστή χρονική αναγνώριση των συναλλαγών. Η επιχείρηση μπορεί να επηρεάσει τη χρονική στιγμή αναγνώρισης των εσόδων και των εξόδων. Η μεταφορά εσόδων από μελλοντικές στην τρέχουσα χρήση και η αναβολή κάποιων εξόδων για μεταγενέστερες χρήσεις αποτελεί μία επιλογή της διοίκησης. Η επιχείρηση, για παράδειγμα, μπορεί να αποφασίσει το χρόνο πραγματοποίησης των εσόδων συντήρησης, των εξόδων έρευνας και των εξόδων διαφήμισης. Η επιλογή του χρόνου αναγνώρισης εσόδων και εξόδων επηρεάζει το αποτέλεσμα που θα εμφανιστεί στην τρέχουσα ή στην επόμενη χρήση.

Ποιότητα στις Γνωστοποιήσεις

Για τον επηρεασμό των κερδών και την ποσότητα και ποιότητα των γνωστοποιήσεων αποκλειστικά υπεύθυνη είναι η διοίκηση. Η διοίκηση αποφασίζει τι πληροφορίες θα ανακοινώσει καθώς επίσης και σε ποια χρονική στιγμή θα γίνει αυτή η ανακοίνωση. Συνεπώς η ποιότητα στις λογιστικές πληροφορίες δεν επιτυγχάνεται μόνο με την υποχρεωτική εφαρμογή των ΔΛΠ, αλλά απαιτείται να γίνεται η πλήρης γνωστοποίηση όλων των πληροφοριών (σχετικά με τις λογιστικές πληροφορίες και εκτιμήσεις, με τις ειδικές συναλλαγές και γεγονότα, τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις κ.λ.π.). Όταν οι γνωστοποιήσεις χαρακτηρίζονται από πληρότητα και υψηλή ποιότητα, τότε οι αναλυτές έχουν τη δυνατότητα να εκτιμήσουν την τρέχουσα αποδοτικότητα της επιχείρησης και να προβλέψουν τη μελλοντική.

Άλλοι Παράγοντες που Επηρεάζουν την Ποιότητα των Λογιστικών Πληροφοριών.

Το μέγεθος της επιχείρησης επηρεάζει και τη διαθεσιμότητα - ποιότητα των λογιστικών πληροφοριών. Οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορεί να γνωστοποιούν περισσότερες πληροφορίες σε σύγκριση με εκείνες των μικρών επιχειρήσεων. Κάποιες έρευνες δείχνουν ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν λιγότερα κίνητρα να επηρεάσουν τα κέρδη τους σε σύγκριση με τις μικρές επιχειρήσεις (Albrecht and Richardson 1990, Moses 1987). Οι Lee and Choi (2002) διαπίστωσαν ότι οι μικρές επιχειρήσεις έχουν την τάση να καθυστερούν την γνωστοποίηση των ζημιών. Διαπιστώθηκε επίσης ότι για τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις οι πληροφορίες είναι περισσότερες και ευκολότερα διαθέσιμες στους επενδυτές και μπορούν να αποκτηθούν με χαμηλότερο κόστος (Bhattacharya 2001).

Εταιρική Διακυβέρνηση

Η εταιρική διακυβέρνηση αναφέρεται στο διαχωρισμό της ιδιοκτησίας από τη διοίκηση της επιχείρησης. Στόχος της εταιρικής διακυβέρνησης είναι η προστασία των συμφερόντων των μετόχων και η αύξηση του πλούτου τους. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς επηρεάζει την ποιότητα των λογιστικών πληροφοριών. Αν η επιχείρηση έχει οικογενειακό χαρακτήρα τότε είναι πιθανόν να μη γνωστοποιούνται αρκετές πληροφορίες στους επενδυτές (να υπάρχει ασύμμετρη πληροφόρηση).

Όταν υπάρχουν ανεξάρτητα μέλη στην εταιρική διακυβέρνηση, τότε παρέχεται πιο αποτελεσματικός έλεγχος στη διοίκηση (Peasnell, Pope and Young, 2000), μειώνεται το κόστος εκπροσώπησης και αυξάνεται η αξία της επιχείρησης. Με την παρουσία των ανεξάρτητων μελών αυξάνεται η ποιότητα στα κέρδη και μειώνονται τα συνολικά accruals.

Το μέγεθος του ΔΣ σε κάποιες έρευνες διαπιστώθηκε ότι επηρεάζει την ποιότητα των παρεχόμενων πληροφοριών (Yermack, 1996, Eisenberg et al. 1998). Καθώς ένα μικρό ΔΣ είναι πιο ευέλικτο, λιγότερο γραφειοκρατικό και μπορεί να παρέχει καλύτερης ποιότητας πληροφορίες. Ενώ σε κάποιες άλλες έρευνες διαπιστώθηκε ότι όσο μεγαλύτερο είναι το ΔΣ τόσο μεγαλύτερη είναι η αποδοτικότητα της επιχείρησης (Dalton et al. 1990).

Κίνητρα Επηρεασμού των Κερδών

Η διοίκηση αναγνωρίζει, αποτιμά, καταγράφει και παρουσιάζει τα λογιστικά γεγονότα που πραγματοποιούνται σε μία επιχείρηση. Η διοίκηση επηρεάζει τα λογιστικά στοιχεία ανάλογα με τις λογιστικές επιλογές και εκτιμήσεις που πραγματοποιεί. Οι λόγοι για τους οποίους η διοίκηση μιας επιχείρησης να προβεί σε ενέργειες επηρεασμού των κερδών είναι οι εξής:

- Συμφωνίες που έχουν γίνει με τις τράπεζες κατά τη χορήγηση δανείων (Healy and Wahlen 1999 and Schipper 1989) . Αν στους όρους της σύμβασης προβλέπονται διάφοροι όροι που αφορούν την κάλυψη των τόκων, τιμές που θα πρέπει να έχουν διάφοροι αριθμοδείκτες ή άλλα λογιστικά μεγέθη και η επιχείρηση δεν τους ικανοποιεί, τότε ενδεχομένως να έχει κυρώσεις από την πλευρά της τράπεζας. Αν η διοίκηση διαπιστώσει ότι δεν ικανοποιούνται οι αναγραφόμενοι όροι των τραπεζών, ενδεχομένως να προσπαθήσει να βελτιώσει την ικανότητα της, τα αποτελέσματα της έτσι ώστε να έχει όσο το δυνατόν τις λιγότερες επιπτώσεις.
- Καθορισμός της αμοιβής της διοίκησης με βάση τα αποτελέσματα που πραγματοποιούνται σε κάθε χρήση. Σε αυτές τις περιπτώσεις είναι πιθανόν η διοίκηση να θελήσει να βελτιώσει την εικόνα της επιχείρησης, παρουσιάζοντας καλύτερα αποτελέσματα για να εξασφαλίσει μεγαλύτερες

αμοιβές (Healy 1985) και να διατηρήσει τη θέση της στην επιχείρηση (Fudenberg and Tirole 1995, Arya et al. 1998).

- Υψηλή Φορολογία. Αν η επιχείρηση φορολογείται με υψηλό συντελεστή φορολογίας, μπορεί η διοίκηση να προσπαθήσει να μειώσει τα ποσά των φόρων παρουσιάζοντας τα ανάλογα αποτελέσματα.
- Διαπραγματεύσεις με τους εκπροσώπους των εργαζομένων. Αν αναμένονται διαπραγματεύσεις με το προσωπικό για την υπογραφή συλλογικής σύμβασης εργασίας, ενδεχομένως η διοίκηση να προσπαθήσει να μειώσει τα αποτελέσματα της επιχείρησης, για να συγκρατήσει τις απαιτήσεις των εργαζομένων και να πετύχει τη χορήγηση μικρότερης αύξησης στις αμοιβές τους.
- Εισαγωγή της εταιρείας στο χρηματιστήριο ή αύξηση μετοχικού κεφαλαίου. Αν η επιχείρηση είναι στη διαδικασία εισαγωγής της στο χρηματιστήριο ή στη διαδικασία αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, είναι πιθανόν η διοίκηση να προσπαθήσει να βελτιώσει τα αποτελέσματα της επιχείρησης έτσι, ώστε να πετύχει μεγαλύτερη κάλυψη στον αριθμό των νέων μετοχών και καλύτερη τιμή διάθεσης.
- Απειλή εισόδου νέων επιχειρήσεων στον κλάδο. Αν ο κλάδος είναι κερδοφόρος και υπάρχει η απειλή για την είσοδο νέων επιχειρήσεων, τότε η διοίκηση ίσως προσπαθήσει να δείξει ότι τα αποτελέσματα δεν είναι και τόσο ικανοποιητικά, για να εμποδίσει την είσοδο νέων επιχειρήσεων στον κλάδο.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και η Δυνατότητα των Επιχειρήσεων να Επηρεάσουν τα Κέρδη τους

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα σε κάποιες περιπτώσεις δίνουν τη δυνατότητα στην επιχείρηση να επιλέξει τον τρόπο απεικόνισης συγκεκριμένων πληροφοριών με σκοπό την παροχή καλύτερης πληροφόρησης στους χρήστες των λογιστικών καταστάσεων. Το ΔΛΠ 16 που αφορά τα ενσώματα πάγια επιτρέπει στην επιχείρηση να επιλέξει τον τρόπο αναγνώρισης των αποσβέσεων (να εκτιμήσει την ωφέλιμη ζωή, την υπολειμματική αξία, τη μέθοδο υπολογισμού των αποσβέσεων, καθώς επίσης να αναθεωρήσει τα στοιχεία αυτά μελλοντικά χωρίς να υπάρχει υποχρέωση αναδρομικής εφαρμογής) και να επιλέξει, αν θα αποτιμήσει τα πάγια στο κόστος κτήσης ή στην εύλογη αξία.

Το ΔΛΠ 19 επιτρέπει στις επιχειρήσεις είτε να αναγνωρίσουν τα αναλογιστικά κέρδη ή ζημιές συνολικά στην ΚΑΧ είτε να αναγνωρίσουν ένα μέρος αυτών.

Το ΔΛΠ 39 επιτρέπει στις επιχειρήσεις να εκτιμήσουν το ποσό που αναμένεται να μην εισπράξει η επιχείρηση από τους επισφαλείς πελάτες.

Το ΔΛΠ 36 επιτρέπει στις επιχειρήσεις να εκτιμήσουν τις αναμενόμενες ταμειακές ροές των παγίων επηρεάζοντας ανάλογα τον τρόπο υπολογισμού του ανακτήσιμου ποσού και συνεπώς το αν θα μειωθεί ή όχι η αξία των παγίων.

Το ΔΛΠ 37 επιτρέπει στις επιχειρήσεις να εκτιμήσουν τα ποσά των οικονομικών πόρων που αναμένονται να εκταμιευθούν και για αυτά τα ποσά να σχηματίσουν πρόβλεψη.

Το ΔΛΠ 38 αναφέρει ότι τα άυλα πάγια στοιχεία που έχουν ακαθόριστη ωφέλιμη ζωή δεν αποσβένονται (η ωφέλιμη ζωή προκύπτει από την εκτίμηση της επιχείρησης). Μία επιχείρηση μπορεί να θεωρήσει ότι η ωφέλιμη ζωή στα άυλα πάγια είναι ακαθόριστη και ανάλογα να διαμορφώσει τα αποτελέσματα στην ΚΑΧ.

Το ΔΛΠ 39 επιτρέπει στις επιχειρήσεις να χαρακτηρίσουν τις μετοχές που έχουν στο χαρτοφυλάκιο τους ως διαθέσιμες προς πώληση ή ως εμπορεύσιμες. Ανάλογα με τον χαρακτηρισμό που θα κάνει μία επιχείρηση, θα παρουσιάσει το αποτέλεσμα αποτίμησης είτε στα ίδια κεφάλαια είτε στην ΚΑΧ.

Το ΔΠΧΠ 5 ορίζει ότι τα πάγια που έχει σκοπό η επιχείρηση να πωλήσει θα πρέπει να χαρακτηριστούν ως πάγια κατεχόμενα προς πώληση, να εμφανιστούν στη χαμηλότερη αξία ανάμεσα στη λογιστική και την εύλογη και να μη διενεργούνται αποσβέσεις. Αν η επιχείρηση θελήσει να τα επαναφέρει στα πάγια της, θα τα επαναφέρει με το μικρότερο ποσό που προκύπτει αν συγκριθεί η αξία των παγίων μειωμένη με τα ποσά των αποσβέσεων που θα έπρεπε να είχαν διενεργηθεί με το ανακτήσιμο ποσό.

Η Ποιότητα των Κερδών

Η ποιότητα των κερδών αναφέρεται στα κέρδη εκείνα που έχουν υπολογιστεί με πολύ συντηρητικό τρόπο. Ο υπολογισμός των κερδών με συντηρητικό και αξιόπιστο τρόπο περιορίζει τον κίνδυνο να χαρακτηριστούν υπερεκτιμημένα, προκαλώντας παραπλάνηση στους επενδυτές. Η ποιότητα των κερδών είναι αποτέλεσμα των επιλογών της διοίκησης σε ό,τι αφορά τις λογιστικές εκτιμήσεις, τις λογιστικές πολιτικές και τον τρόπο και το χρόνο αναγνώρισης των διαφόρων εσόδων και εξόδων. Η ποιότητα των κερδών επιτυγχάνεται, όταν η επιχείρηση δεν αλλάζει τις λογιστικές εκτιμήσεις και τις λογιστικές πολιτικές της, όταν αναγνωρίζει όλες τις υποχρεώσεις της, όταν αποτιμά με σωστό τρόπο τα στοιχεία του ενεργητικού και διενεργεί όλες τις απαραίτητες προβλέψεις. Η ποιότητα των κερδών προκύπτει, όταν τα αποτελέσματα που παρουσιάζει η επιχείρηση έχουν μικρή διακύμανση διαχρονικά (συνεπώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν για μελλοντικές προβλέψεις), προέρχονται κυρίως από τις λειτουργικές δραστηριότητες και όχι από τις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες.

Η μέτρηση της ποιότητας της λογιστικής προκύπτει από το πόσο καλά ένα λογιστικό σύστημα μετρά με αξιοπιστία και αντικειμενικότητα τη μεταβολή στον πλούτο των μετόχων. Μεταβολές στον πλούτο των μετόχων και μεταβολές στο ταμείο της επιχείρησης μπορούν να συμβούν ταυτόχρονα αν, για παράδειγμα,

πραγματοποιηθούν έσοδα και εισπραχθούν αμέσως. Μπορεί οι μεταβολές στον πλούτο των μετόχων να προηγηθούν από τις μεταβολές στις ταμειακές ροές και αυτό συμβαίνει όταν η πραγματοποίηση των εσόδων γίνεται με χορήγηση πίστωσης. Μπορεί επίσης οι μεταβολές στο ταμείο να προηγούνται, ενώ οι μεταβολές στον πλούτο των μετόχων πραγματοποιούνται αργότερα, όταν έχει γίνει προείσπραξη εσόδων. Συνεπώς τα “accruals” παρέχουν πληροφορίες για τη μεταβολή στον πλούτο των μετόχων οι οποίες δεν αντανakλώνται στις ταμειακές ροές (Dechow 1994, Dechow et al. 1998, Liu, Nissim and Thomas 2002).

Η διοίκηση μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο υπολογισμού και παρουσίασης των μεταβολών του πλούτου των μετόχων επηρεάζοντας αντίστοιχα και τα δεδουλευμένα έσοδα / έξοδα που δεν έχουν εισπραχτεί / καταβληθεί, δηλαδή τα “accruals”. Η επίδραση στα “accruals” είναι δύσκολο να διαπιστωθεί με άμεσο τρόπο (Young 1999) γι’ αυτό και αποτελεί ένα μέσο που το χρησιμοποιεί η διοίκηση για να επηρεάσει τα αποτελέσματά της. Οι επιχειρήσεις που παρουσιάζουν υψηλά “accruals” παρουσιάζουν και υψηλά κέρδη τα οποία μειώνονται στην επόμενη χρήση. Ενώ οι επιχειρήσεις που παρουσιάζουν χαμηλά “accruals” τα κέρδη τους εμφανίζονται μειωμένα και αυξάνονται στην επόμενη χρήση.

Τα κέρδη είναι μία λογιστική πληροφορία η οποία ενδιαφέρει τους περισσότερους χρήστες των λογιστικών καταστάσεων. Η διοίκηση έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει τα κέρδη της, γνωρίζοντας ότι από το μέγεθος αυτό αξιολογείται η αποδοτικότητα της. Ο επηρεασμός των κερδών γίνεται μέσω των “accruals”, τα οποία είναι μεγέθη που μπορούν να επηρεασθούν από ενέργειες της διοίκησης, με αποτέλεσμα να παρέχονται χαμηλής ποιότητας λογιστικές πληροφορίες.

Ο επηρεασμός των λογιστικών πληροφοριών από τις ενέργειες της διοίκησης τις καθιστά αναξιόπιστες και μεροληπτικές και έχει ως αποτέλεσμα να μην μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων από την πλευρά των επενδυτών.

Η χαμηλή ποιότητα λογιστικών πληροφοριών (ως αποτέλεσμα των επιλογών της διοίκησης) έχει ως αποτέλεσμα να μεγεθύνεται η ασύμμετρη πληροφόρηση μεταξύ της διοίκησης και των επενδυτών, επηρεάζοντας τις τιμές των μετοχών προκαλώντας μία καθυστέρηση στην ενσωμάτωση των πληροφοριών στις τιμές των μετοχών (Hou and Moskowitz 2005).

Τα Μέσα Διάγνωσης Επηρεασμού των Λογιστικών Στοιχείων (Ενδείξεις Επηρεασμού των Κερδών)

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται παρακάτω μπορεί να παρέχουν ενδείξεις επηρεασμού των κερδών. Οι αναλυτές των λογιστικών καταστάσεων θα πρέπει να εξετάζουν προσεκτικά τα ακόλουθα ενδεχόμενα:

- Όταν παρατηρείται μεγάλη αύξηση των απαιτήσεων χωρίς να υπάρχει αντίστοιχα μεγάλη αύξηση στις πωλήσεις.

- Όταν παρατηρείται μεγάλη αύξηση των αποθεμάτων χωρίς να συνοδεύεται από αντίστοιχη αύξηση των πωλήσεων.
- Όταν παρατηρούνται υψηλές πωλήσεις παγίων.
- Όταν η επιχείρηση παρουσιάζει πολλές γνωστοποιήσεις και σημειώσεις σε στοιχεία που έχουν πραγματοποιηθεί σε προηγούμενες χρήσεις.
- Όταν υπάρχει μεγάλη αύξηση στις αμοιβές της διοίκησης.
- Όταν υπάρχουν μεγάλες διαφορές στις καταστάσεις του τελευταίου τριμήνου.
- Όταν υπάρχουν παρατηρήσεις στο πιστοποιητικό του ελεγκτή.
- Όταν αλλάζει η επιχείρηση ελεγκτική εταιρεία.
- Όταν παρουσιάζονται μεγάλες αυξήσεις στις αμοιβές των ελεγκτών (Hribar et al. 2009).
- Όταν παρουσιάζονται μεγάλες μειώσεις στην αξία των παγίων.
- Όταν η επιχείρηση πραγματοποιεί αλλαγές στις λογιστικές εκτιμήσεις.
- Όταν η επιχείρηση πραγματοποιεί αλλαγές στις λογιστικές πολιτικές.
- Όταν η επιχείρηση δεν σχηματίζει πρόβλεψη για επισφαλείς πελάτες.
- Όταν οι λογιστικές εκτιμήσεις της επιχείρησης διαφέρουν σημαντικά από τις άλλες επιχειρήσεις του κλάδου.
- Όταν παρουσιάζονται υψηλές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις.
- Όταν η επιχείρηση χαρακτηρίζει τις μισθώσεις ως λειτουργικές και όχι ως χρηματοοικονομικές.
- Όταν υπάρχει μεγάλη διαφορά στα καθαρά κέρδη και στις ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες (Paleru et al. 2007).
- Όταν πραγματοποιούνται ανακατατάξεις στα στοιχεία του ενεργητικού (π.χ. από διαθέσιμες προς πώληση να χαρακτηρίζονται ως εμπορεύσιμες ή αντίστροφα).
- Όταν πραγματοποιούνται αγορές και πωλήσεις ιδίων μετοχών.
- Όταν τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα είναι ιδιαίτερα υψηλά και διαμορφώνουν το τελικό αποτέλεσμα.
- Όταν πραγματοποιούνται ιδιαίτερα υψηλές ή ιδιαίτερα χαμηλές αποσβέσεις στα πάγια στοιχεία.
- Όταν παρουσιάζονται ιδιαίτερα υψηλές υποχρεώσεις.

- Όταν η επιχείρηση δεν σχηματίζει προβλέψεις για πιθανά έξοδα και κινδύνους.
- Όταν παρουσιάζονται ιδιαίτερα υψηλά χρηματοοικονομικά έξοδα.
- Όταν παρουσιάζονται σημαντικές αλλαγές στα έξοδα σε σύγκριση με εκείνα της προηγούμενης χρήσης.
- Όταν παρουσιάζονται υψηλές αυξήσεις στα άυλα πάγια στοιχεία.
- Όταν παρουσιάζονται αλλαγές στις υποθέσεις για το σχηματισμό προβλέψεων για συνταξιοδότηση του προσωπικού.
- Όταν υπάρχουν σημαντικές μεταβολές στα ποσά που εμφανίζονται ως προπληρωμένα έξοδα και ως προεισπραγμένα έσοδα (προκαταβολές).
- Όταν παρουσιάζονται υψηλές πωλήσεις μετοχών.
- Όταν παρουσιάζονται ασυνήθιστες συναλλαγές μεταξύ των συνδεδεμένων μερών.
- Όταν παρουσιάζονται αναμορφωμένες λογιστικές καταστάσεις.
- Όταν υπάρχει καθυστέρηση στη δημοσιοποίηση των λογιστικών καταστάσεων.
- Όταν υπάρχει αλλαγή στη διοίκηση της επιχείρησης.

Στη συνέχεια, όταν παρατηρούνται οι ανωτέρω ενδείξεις ότι η διοίκηση έχει ασκήσει τη διακριτική της ευχέρεια να επηρεάσει τα αποτελέσματα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα παρακάτω μέσα ανάλυσης προκειμένου να διαπιστωθεί:

- 1) Επηρεασμός των πωλήσεων:
 - Πωλήσεις / Εισπράξεις από πωλήσεις
 - Πωλήσεις / Απαιτήσεις από πωλήσεις
 - Πωλήσεις / Προκαταβολές πελατών
 - Καθαρές πωλήσεις / Υποχρεώσεις από εγγυήσεις
 - Έξοδα επισφαλών απαιτήσεων / Πραγματικές απώλειες από διαγραφές πελατών
 - Προβλέψεις Επισφαλών Απαιτήσεων / Απαιτήσεις
 - Έξοδα Επισφαλών Απαιτήσεων / Πωλήσεις
 - Έξοδα Εγγυήσεων / Πωλήσεις
 - Ποσοστό μεταβολής των πωλήσεων / Ποσοστό μεταβολής των απαιτήσεων
- 2) Επηρεασμός των εξόδων:
 - Κατάσταση κοινών μεγεθών στα στοιχεία της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης.
 - Οι αποσβέσεις, τα συνταξιοδοτικά προγράμματα, οι προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων, οι προβλέψεις για έξοδα, η αναβαλλόμενη φορολογία, η μείωση της αξίας των παγίων, οι διαφημίσεις, τα έξοδα επισκευών και συντηρήσεων, τα έξοδα ερευνών και ανάπτυξης κ.τ.λ.

Αναμορφώσεις στα Λογιστικά Μεγέθη

Όταν διαπιστωθεί ότι τα λογιστικά στοιχεία έχουν επηρεασθεί από τις ενέργειες της διοίκησης, είναι δηλαδή χαμηλής ποιότητας, τότε θα πρέπει ο αναλυτής να προβεί σε μία σειρά αναμορφώσεων έτσι ώστε τα λογιστικά στοιχεία να παρουσιάζουν με όσο το δυνατόν πιο αμερόληπτο τρόπο τη χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Αν δεν πραγματοποιηθούν οι αναμορφώσεις, τότε τα στοιχεία αυτά δεν θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να προσδιορισθεί η οικονομική αξία της επιχείρησης (Penman 2007). Εκτός από τις αναμορφώσεις που πραγματοποιούνται από την πλευρά των αναλυτών, μπορεί και η ίδια η επιχείρηση να δημοσιεύσει αναμορφωμένες καταστάσεις (διότι εξαναγκάζεται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ή εξαναγκάζεται από τον ελεγκτή). Η δημοσίευση αναμορφωμένων καταστάσεων αποτελεί ένδειξη ότι οι λογιστικές πληροφορίες έχουν επηρεασθεί από τις επιλογές της διοίκησης και ενδεχομένως να είναι χαμηλής ποιότητας και μη αξιόπιστες. Η αντίδραση των επενδυτών στη δημοσίευση των αναμορφωμένων καταστάσεων είναι αρνητική (Palmrose et al. 2004, Anderson and Yohn 2002, Richardson and Tuna 2002).

Εκτίμηση της Ποιότητας των Λογιστικών Πληροφοριών

Στη διεθνή βιβλιογραφία η εκτίμηση της λογιστικής ποιότητας παρουσιάζεται είτε ως εξέταση για το αν υπάρχει επηρεασμός στα κέρδη (earnings management) είτε ως εξέταση του χρόνου αναγνώρισης των αρνητικών αποτελεσμάτων από την πλευρά της επιχείρησης (timely loss recognition) (Leuz et al. 2003; Lang et al. 2003, 2006; Barth et al. 2007, 2008; Christensen et al. 2008; Jones 1991; Dechow et al. 1995, 2003; DeFond & Jiambalvo 1994; Dechow & Dichev 2002; Larcker & Richardson 2004; Kothari et al. 2005; Jones et al. 2008).

Αν τα κέρδη έχουν επηρεαστεί από τις ενέργειες της διοίκησης, τότε οι μέτοχοι έχουν παραπλανηθεί, αφού μη έχοντας τη σωστή πληροφόρηση, δεν μπορούν να αξιολογήσουν την αποδοτικότητα της επιχείρησης, δεν μπορούν να εκτιμήσουν την οικονομική αξία της μετοχής, δεν μπορούν να αξιολογήσουν σωστά τη διοίκηση, ιδιαίτερα όταν η τελευταία αμείβεται με βάση το επιτευχθέν αποτέλεσμα (Healy & Whalen 1999). Ο έλεγχος για τον επηρεασμό των κερδών πραγματοποιείται με την εξέταση των discretionary (abnormal) accruals. Τα discretionary (abnormal) accruals προκύπτουν αν από τα συνολικά accruals αφαιρεθούν τα αναμενόμενα (non-discretionary) accruals.

Τα κανονικά (non-discretionary) accruals προκύπτουν από διάφορα υποδείγματα όπως the Jones model, the modified Jones model, the adapted Jones model, the lagged model, the forward-looking model, the modified Jones model with book-to-market ratio and cash flows from operations, the modified Jones model with current-year ROA, and the modified Jones model with prior-year ROA (Jones 1991; DeFond & Jiambalvo 1994; Dechow et al. 1995, 2003; Larcker & Richardson 2004; Kothari et al. 2005; Jones et al. 2008).

Οι επιχειρήσεις που παρουσιάζουν υψηλά “accruals” εμφανίζουν υψηλά επίπεδα επηρεασμού των κερδών, με αποτέλεσμα να είναι χαμηλής ποιότητας οι λογιστικές πληροφορίες, ενώ το αντίθετο ισχύει όταν παρουσιάζονται χαμηλά “accruals”.

Συμπέρασμα

Ο αναλυτής θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτικός, όταν μελετά λογιστικές πληροφορίες. Αν διαπιστώσει ότι οι πληροφορίες αυτές δεν είναι αντικειμενικές και αξιόπιστες θα πρέπει να προβεί σε μια σειρά από αναμορφώσεις έτσι, ώστε οι αναμορφωμένες λογιστικές καταστάσεις να απεικονίζουν την οικονομική πραγματικότητα. Ο έλεγχος και η μελέτη των λογιστικών πληροφοριών πρέπει να είναι σε συνεχή βάση, ιδιαίτερα σε περιόδους ύφεσης, όπου λόγω των δύσκολων οικονομικών συγκυριών ίσως η διοίκηση να προσπαθήσει να αποφύγει την παρουσίαση αρνητικών αποτελεσμάτων.

Βιβλιογραφία

- Albrecht, W. D., & Richardson, F. M., 1990, Winter, “Income smoothing by economy sector”, *Journal of Business Finance and Accounting*, 17(5), 713–730.
- Anderson, K., & Yohn, T., 2002, September, “The effect of 10-K restatements on firm value, information asymmetries, and investors’ reliance on earnings”, Working paper
- Armstrong C., Barht M. And Riedl E. 2010 , “Market Reaction to the Adoption of IFRS in Europe”, *The Accounting Review*, Vol. 85, No. 1, p.p. 31-61
- Ashbaugh, H., and M. Pincus. 2001, “Domestic accounting standards, international accounting standards, and the predictability of earnings”. *Journal of Accounting Research* 39 (3): 417-434.
- Arya, A., J. Glover, and S. Sunder. 1998, “Earnings management and the revelation principle”, *Review of Accounting Studies* 3: 7-34.
- Balsam, S., J. Krishnan, and J. Yang. 2003, “Auditor industry specialization and earnings quality”, *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 22 (September): 71-97.
- Barth, M. E., W. R. Landsman, M. H. Lang and C. D. Williams, 2006, “Accounting quality: International accounting standards and US GAAP”, SSRN
- Barth, M., W. Landsman, and M. Lang. 2008, “International Accounting Standards and accounting quality”, *Journal of Accounting Research* 46 (3): 467-498.
- Barth, M., W. Landsman, M. Lang, and C. Williams. 2007, “Accounting quality: International Accounting Standards and US GAAP”, Working paper, Stanford University and University of North Carolina.
- Becker, C. L., M. L. DeFond, J. Jiambalvo, and K. R. Subramanyam. 1998, “The effect of audit quality on earnings management”, *Contemporary Accounting Research* 15 (Spring): 1-24.

- Bhattacharya, N. 2001, "Investors' trade size and trading responses around earnings announcements: An empirical investigations", *The Accounting Review*, 76(2), 221–244.
- Francis J. Yu M., 2009, "Big 4 Office Size and Audit Quality", *The Accounting Review*, Vo. 84, No 5, pp 1521 – 1552.
- Christensen B., Edward Lee, Martin Walker, 2008, "Incentives or standards: What determines accounting quality changes around IFRS adoption?", Working Paper.
- Dalton, D. R., Daily, C. M., Johnson, J. L. and Ellstrand, A. E., (1999), "Number of directors and financial performance: a meta-analysis", *Academy of Management Journal*, 42, 674- 686.
- Davidson, R. A. and Neu, D. 1993, "A note on the association between audit firm size and audit quality", *Contemporary Accounting Research*, 9, pp. 479–488
- Dechow, P. 1994, "Accounting Earnings and Cash Flows as Measures of Firm Performance: The Role of Accounting Accruals." *Journal of Accounting and Economics* 3–42.
- Dechow, P. M., Sloan, R. G. and Sweeney, A. P. 1996, "Causes and consequences of earnings manipulation: an analysis of firms subject to enforcement actions by the SEC", *Contemporary Accounting Research*, 13(1), pp. 1–36.
- Dechow, Patricia M., S.P. Kothari and Ross L. Watts, 1998, "The Relation between Earnings and Cash-flows", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 25, pp. 133-168.
- Dechow, P. M., and I. D. Dichev. 2002 "The quality of accruals and earnings: the role of accrual estimation errors", *The Accounting Review* 77 (Supplement): 35-59
- Dechow, P. M., R. Sloan, and A. Sweeney. 1995, "Detecting earnings management", *The Accounting Review* 70 (2): 193-226.
- Dechow, P. M., S. A. Richardson, and I. Tuna. 2003, "Why are earnings are kinky? An examination of the earnings management explanation", *Review of Accounting Studies* 8: 355-384.
- DeFond, M. L., and J. Jiambalvo. 1994, "Debt covenant violation and manipulation of accruals", *Journal of Accounting and Economics* 17 (1-2): 145-176
- Eisenberg, T. S., Sundgren, S. and Wells, M., 1998, "Larger board size and decreasing firm value in small firms", *Journal of Financial Economics*, 48, 35-54.
- Francis, J. R., E. Maydew, and H. C. Sparks. 1999, "The role of Big 6 auditors in the credible reporting of accruals", *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 18: 17-34.
- Fudenberg, D. and Tirole, J.,1995, "A theory of income and dividend smoothing based on incumbency rents", *Journal of Political Economy*, 103(February), pp. 75–93.
- Gaver, J. J. and Paterson, J. S. ,2001, "The association between external monitoring and earnings management in the property-casualty insurance industry", *Journal of Accounting Research*, 39(2), pp. 269–282.

- Healy, P. ,1985, “The effect of bonus schemes on accounting decisions”, *Journal of Accounting and Economics*, April, pp. 85-107.
- Healy, P. M., and J. M. Wahlen. 1999, “A review of the earnings management literature and its implications for standard setting”, *Accounting Horizons* 13: 365-383.
- Hou, Kewei and Tobias Moskowitz. 2005, “Market frictions, price delay and the cross-section of expected returns”, *Review of Financial Studies*, 18 (3): 981-1020.
- Hribar, P., and C. Nichols. 2007, “The use of unsigned earnings quality measures in tests of earnings management”, *Journal of Accounting Research* 45(5): 1017-1053.
- Huifa Chen, Qingliang Tang, Yihong Jiang, Zhijun Lin, 2009, “International Financial Reporting Standards and Accounting Quality: Evidence from the European Union”, Working Paper.
- Hung, M. and K. Subramanyam, 2007, “Financial statement effects of adopting international accounting standards: The case of Germany.” *Review of Accounting Studies* 12(4): 623-657.
- Jones, J. 1991, “Earnings management during import relief investigations”, *Journal of Accounting Research* 29: 193-228.
- Jones, K. L., G. V. Krishnan, and K. D. Melendrez. 2008, “Do models of discretionary accruals detect actual cases of fraudulent and restated earnings? An empirical analysis”, *Contemporary Accounting Research* 25 (2): 499-531.
- Khurana, I. K., and K. K. Raman. 2004, “Litigation risk and the financial reporting credibility of Big 4 versus Non-Big 4 audits: Evidence from Anglo-American countries”, *The Accounting Review* 79 (April): 473-495.
- Kothari, S. P., A. J. Leone, and C. Wasley. 2005, “Performance matched discretionary accrual measures”, *Journal of Accounting and Economics* 39 (1): 163-197.
- Krishnan, G. 2003, “Audit quality and the pricing of discretionary accruals”, *Auditing: A Journal of Practice & Theory* 22 (March): 109-126.
- Lang, M., J. Raedy, and M. Yetman. 2003, “How representative are firms that are cross-listed in the United States? An analysis of accounting quality”, *Journal of Accounting Research* 41 (2): 363-386.
- Lang, M., J. Raedy, and W. Wilson. 2006, “Earnings management and cross listing: are reconciled earnings comparable to US earnings?”, *Journal of Accounting and Economics* 42 (1-2): 255-283.
- Larcker, D. F., and S. A. Richardson. 2004, “Fees paid to audit firms, accrual choices, and corporate governance”, *Journal of Accounting Research* 42 (3): 625-656.
- Lee, B. B., & Choi, B. 2002, “Company size, auditor type, and earnings management”, *Journal of Forensic Accounting*, III, 27–50.
- Leuz, C., and R. Verrecchia. 2000, “The economic consequences of increased disclosure”, *Journal of Accounting Research* 38 (Supplement): 91-124.
- Leuz, C. 2003, “IAS versus US GAAP: information-asymmetry based evidence from Germany’s New Market”, *Journal of Accounting Research* 41 (3): 445-472.

- Leuz, C., D. Nanda, and P. D. Wysocki. 2003, "Earnings management and investor protection: an international comparison", *Journal of Financial Economics* 69: 505-527.
- Levitt, A., 1998, "The importance of high quality accounting standards", *Accounting Horizons* 12, p.p.79-82.
- Liu, J., D. Nissim and J. Thomas, 2002, "Equity Valuation using Multiples", *Journal of Accounting Research*, Vol. 40, pp. 135-172.
- Palepu K., Healy P., Bernard V. and Peek E., 2007, "Business Analysis and Valuation", IFRS Edition, Thomson.
- Palmrose, Z., Richardson, V., & Scholz, S. 2004, "Determinants of market reactions to restatement announcements", *Journal of Accounting and Economics*, 37, 59–89.
- Paul Hribar, Todd Kravet, Ryan Wilson, 2009, "A New Measure of Accounting Quality" working paper.
- Peasnell, K. V., Pope, P. F., & Young, S., 2000, "Accrual management to meet earnings targets: UK evidence pre and post-Cadbury", *The British Accounting Review*, 32, 415.
- Penman, 2007, "Financial Statement Analysis and Security Valuation", 3 edition, Mc Graw Hill.
- Petroni, K. and Beasley, M. ,1996, "Errors in accounting estimates and their relation to audit firm type", *Journal of Accounting Research*, 34(1), pp. 151–171.
- Richardson, S., Tuna, I., & Wu, M., 2002, October, "Predicting earnings management: The case of earnings restatements", Working paper,
- Schipper, K., 1989, "Commentary on earnings management", *Accounting Horizons* 3, 91–102.
- Teoh, S. H., and T. J. Wong. 1993. "Perceived auditor quality and the earnings response coefficient", *The Accounting Review* 68 (April): 346-366.
- Xie, H. 2001, "The mispricing of abnormal accruals", *The Accounting Review*, 76, 357–373.
- Yermack, D., 1996, "Higher market valuation of a company with a small board of Directors", *Journal of Financial Economics*, 40, 185-211.
- Young, S., 1999 Sep.-Oct, "Systematic Measurement Error in the Estimation of Discretionary Accruals: an Evaluation of Alternative Modeling Procedures", *Journal of Business Finance and Accounting*, Vol.26, No.7-8.